

Ondernemen en duurzaamheid: Concept, Actoren, Waardebepaling en Communicatie Online training deel 5

Training and Education Innovation Cluster (TEIC)

Oefeningen, opleiding en kennisoverdracht voor consumenten en gebruikers van nieuwe technologieën

Hochschule
Bonn-Rhein-Sieg
University of Applied Sciences

Internationales Zentrum
für Nachhaltige Entwicklung

*International Centre for
Sustainable Development*

Darya Hirsch

Internationales Zentrum für Nachhaltige Entwicklung (IZNE)

Darya.hirsch@h-brs.de

Doelstellingen van deze vijfdelige online-trainingscursus

- De algemene principes van duurzaamheid leren kennen
- De voordelen van duurzaamheidscommunicatie te begrijpen en een gemeenschappelijk begrip van duurzaamheid in de Euregio Rijn-Waal te bevorderen
- Het identificeren van belanghebbenden en het leren van stakeholder management
- Ervaring opdoen op het gebied van duurzaamheid en CSR-management, inventariseren van communicatiestrategieën
- Maak kennis met een breed scala aan normen, standaarden en documentatie voor duurzaamheid en CSR-communicatie
- Kennis opdoen door oefeningen met duurzame effecten en functionaliteiten van producten, die in het kader van het project Food Pro-Tec-Ts worden gemaakt

Deel 1

Relevantie van duurzaamheid

Deel 2

Aanjagers van duurzaamheidscommunicatie en de voordelen ervan

Deel 3

Stakeholdermanagement

Deel 4

Duurzaamheidsverslaglegging als beheersinstrument

Deel 5

Standaarden, normen en documenten voor duurzaamheidsverslaglegging

Standaarden, normen en documenten voor duurzaamheidsrapportage

- Standaarden/normen: Definitie
- Diversiteit in standaarden, normen en initiatieven voor duurzaamheidsrapportage
- Topstandaarden voor duurzaamheidsrapportage
 - Global Report Initiative (GRI)
 - Duitse duurzaamheidscode (DNK) (Zie ook: Monitor Duurzaam Nederland: kwaliteit van leven, hulpbronnen en Nederland in de wereld)
 - UN Global Compact
 - OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen enz.

Deel 5

Standaarden: Definitie

“Voor het publiek toegankelijke documenten waarin leidende ideeën, actiegebieden, maatregelen en normen worden gespecificeerd die in de wetenschap, de politiek en het bedrijfsleven worden beschouwd als een geschikte vorm voor de operationalisering van duurzame ontwikkeling.”

Deel 5

Schoenheit 2012; Sailer 2020

Diversiteit aan standaarden, normen en initiatieven voor duurzaamheidsrapportage

- Met de focus op drie categorieën:
 - Normatieve kaders (*What do we do?*)
 - Procesrichtlijnen (*How to measure and to communicate it?*)
 - Managementsystemen (*How to integrate it?*)

Deel 5

Dubielzig 2009; Sailer 2020

Achtergrond over standaarden en initiatieven

- Talrijke normen en initiatieven voor duurzaamheidsmanagement (ca. 96 CSR-instrumenten)
- Aanbevelingen om te voldoen aan de eisen van het duurzaamheidsmanagement en de daarbij behorende rapportage
- Vaak gaat het om grote ondernemingen, maar ook om kleine en middelgrote ondernemingen met verschillende rechtsvormen
- Het in overeenstemming brengen van de bedrijfsactiviteiten met de nationale en internationale rechtsstelsels

Deel 5

Schoenheit 2012; Hentze & Thies 2014

Topstandaarden voor duurzaamheidsrapportage

- Global Reporting Initiative (GRI)
- Duitse duurzaamheidscode (DNK)
- UN Global Compact
- OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen
- IAO-kernarbeidsnormen
- EMAS en ISO 14001
- SA 8000
- ISO 14031
- AA 1000

Deel 5

Global Reporting Initiative (GRI)

- Een stichting zonder winstoogmerk met meerdere belanghebbenden die in 1997 is opgericht door CERES (Coalition for Environmentally Responsible Economies), een belangrijk Amerikaans investeringsinitiatief, en het financieringsinitiatief van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP FI).
- Omvattend kader + richtlijnen (GRI-richtlijnen) met de wereldwijd erkende standaard voor verslaglegging voor organisaties van verschillende grootte en sectoren
- Essentieel als basisprincipe voor de afbakening van het verslag, de inhoud van het verslag en de selectie van de te rapporteren indicatoren
- GRI beveelt een externe audit van de indicatoren aan om de geloofwaardigheid van de gegevens te vergroten.

Deel 5

Global Reporting Initiative (GRI)

G4-Deel 1: Doel van de GRI-richtlijnen voor duurzaamheidsverslaglegging

- Rapporteringsprincipes, standaard informatie (Reporting Principles and Standard Disclosures)

G4-Deel 2: Uitvoeringshandleiding

- Toelichtingen bij het opstellen van verslagen en de uitvoering van de richtlijnen (bv. voorbereiding van informatie, ruimte voor interpretatie)

Deel 5

Global Reporting Initiative (GRI)

G4-Deel 1: Doel van de GRI-richtlijnen voor duurzaamheidsverslaglegging

- Rapporteringsprincipes, standaard informatie (Reporting Principles and Standard Disclosures)

G4-Deel 2: Uitvoeringshandleiding

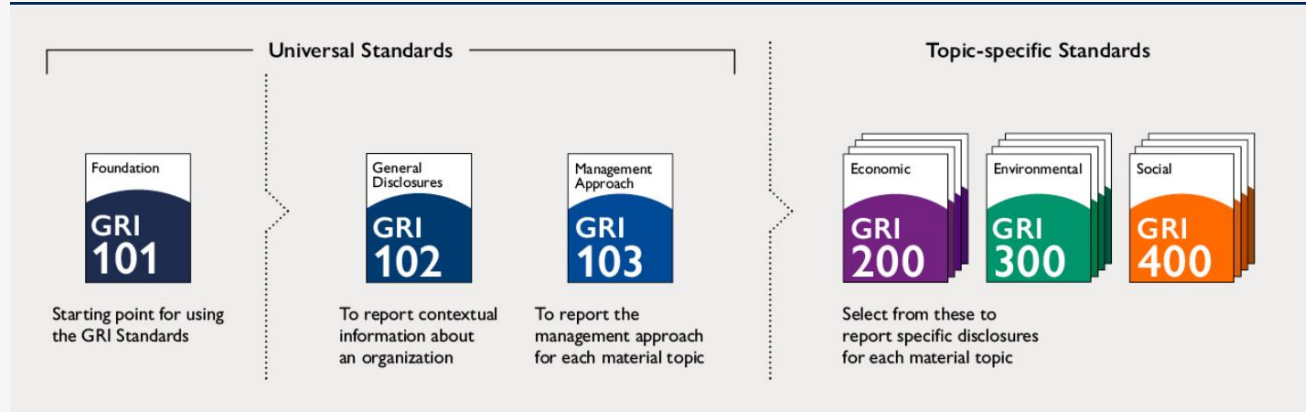
- Toelichtingen bij het opstellen van verslagen en de uitvoering van de richtlijnen (bv. voorbereiding van informatie, ruimte voor interpretatie)

Deel 5

Global Reporting Initiative (GRI)

The GRI Standards represent global best practice for reporting publicly on a range of economic, environmental and social impacts. Sustainability reporting based on the Standards provides information about an organization's positive or negative contributions to sustainable development.

<https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center>

Deel 5

Global Reporting Initiative (GRI)

Handleiding op twee niveaus:

- Rapportageproces en -principes → **Hoe** moet het rapport worden ontwikkeld?
- Inhoudsopgave (algemene en specifieke standaard toelichtingen)
→ **Wat** moet er gerapporteerd worden?

Deel 5

<https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center>

Darya Hirsch

Internationales Zentrum für Nachhaltige Entwicklung (IZNE)

Darya.hirsch@h-brs.de

Principes voor de rapportering

Principes voor den rapportage voor het bepalen van de inhoud van het rapport

- Betrokkenheid van de stakeholders
- Duurzaamheidscontext
- Belang/Nut
- Volledigheid

Principes voor den rapportage om de kwaliteit van de rapport te kunnen garanderen

- Nauwkeurigheid
- Balans
- Begrijpelijkheid
- Vergelijkbaarheid
- Betrouwbaarheid
- Actualiteit

Deel 5

<https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center>

Darya Hirsch

Internationales Zentrum für Nachhaltige Entwicklung (IZNE)

Darya.hirsch@h-brs.de

Duitse duurzaamheidscode

Duurzaamheidsgedachte		Duurzaamheidsaspecten	
Strategie Criteria 1-4	Procesmanagement Criteria 5 – 10	Milieu Criteria 11-13	Bedrijf Criteria 14-20
• Strategische analyse en maatregelen • Belang/Nut • Doelstellingen • Diepte van de waardeketen	• Verantwoordelijkheid • Regels en processen • Controle • Stimuleringsystemen • Deelname van belanghebbenden • Innovatie en productmanagement	• Gebruik van natuurlijke resources (hulpbronnen) • Resource Management • Klimaatrelevante emissies	• Rechten van werknemers • Gelijke kansen • Kwalificatie • Mensenrechten • Gemeenschap • Politieke invloed • Gedrag dat voldoet aan de wet/richtlijnen

UN-Global Compact

- Wereldwijd pact tussen de Verenigde Naties en een groot aantal bedrijven en verenigingen, wetenschappelijke instellingen en steden.
- In 1999 door de toenmalige secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, gepresenteerd op het Economisch Wereldforum in Davos.
- Omvat tien universeel erkende beginselen van goed ondernemingschap op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieubescherming en corruptiepreventie.

Deel 5

Mayer 2017; Sailer 2020

10 Principles van het VN-Global Compact

Mensenrechten	Ondernemingen moeten... 1. ...de bescherming van de internationale mensenrechten ondersteunen en respecteren. 2. ...ervoor zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.
Arbeidsnormen	Ondernemingen moeten... 3. ...de vrijheid van vereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen respecteren. 4. ...zich inzetten voor de uitbanning van alle vormen van dwangarbeid en verplichte arbeid. 5. ...de uitbanning van kinderarbeid handhaven. 6. ...zich inzetten voor de uitbanning van discriminatie op het gebied van werving en selectie.
Milieubescherming	Ondernemingen moeten... 7. ...het preventiebeginsel hanteren bij de aanpak van milieuproblemen. 8. ...initiatieven nemen om een groter milieubewustzijn te bevorderen. 9. ...de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën versnellen.
Voorkomen van corruptie	10. Ondernemingen moeten alle vormen van corruptie, met inbegrip van afpersing en omkoping, tegengaan.

Deel 5

Mayer 2017; Sailer 2020

IAO-kernnormen voor arbeid

- de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) werd in 1919 opgericht in het kader van het Verdrag van Versailles
- De fundamentele arbeidsnormen van de IAO werden in 1998 unaniem erkend door alle IAO-leden en zijn tot nu toe meer dan 120 landen geratificeerd.
- **IAO-doelstelling**
 - Het schappen van wereldwijde uniforme normen om door middel van menswaardig werk duurzame sociale rechtvaardigheid te realiseren

Deel 5

Lohre et al. 2015

IAO-kernnormen voor arbeid

- Vier basisprincipes

- De vrijheid van vereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen
- De uitbanning van alle vormen van gedwongen of verplichte arbeid
- De effectieve afschaffing van kinderarbeid
- De uitbanning van discriminatie in arbeid en beroep

- IAO-kernarbeidsnormen

- Een basiskader voor de lidstaten te bieden
- Motiveren en instrueren om de eigen verantwoordelijkheid te nemen

Deel 5

vgl. ILO-Erklärung über grundlegende Rechte bei der Arbeit 1998

OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

- Vrijwillig kader voor verantwoordingsbewust ondernemend handelen voor internationaal actieve bedrijven (onafhankelijk van de branche en de omvang)
- Ontwikkeld in samenwerking met diverse overheden met een oriëntatie op de vigerende wetgeving
- **Doel van de richtlijnen:** de relatie tussen het bedrijfsleven en het gastland te versterken, buitenlandse investeringen aan te moedigen, bij te dragen aan duurzame ontwikkeling en goed zakelijk gedrag bevorderen.
- Zijn gebaseerd op het **VN-Handvest van de rechten van de mens, de IAO-kernnormen voor arbeid en de Verklaring van Rio over milieu en ontwikkeling**
- Geactualiseerde versie van de richtlijnen die de 42 regeringen van de deelnemende staten op 25 mei 2011 tijdens de vergadering van de OESO-Raad op ministerieel niveau hebben aangenomen

Deel 5

OECD 2011; Lohre et al. 2015

OESEO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

• 8 vakgebieden

- Openbaarmaking van informatie
- Mensenrechten
- Werkgelegenheid en relatie tussen de sociale partners
- Milieu
- Bestrijding van omkoping, smeergelddeclaratie en afpersing
- Consumentenbelangen
- Wetenschap en technologie
- Concurrentie
- Taxatie

Deel 5

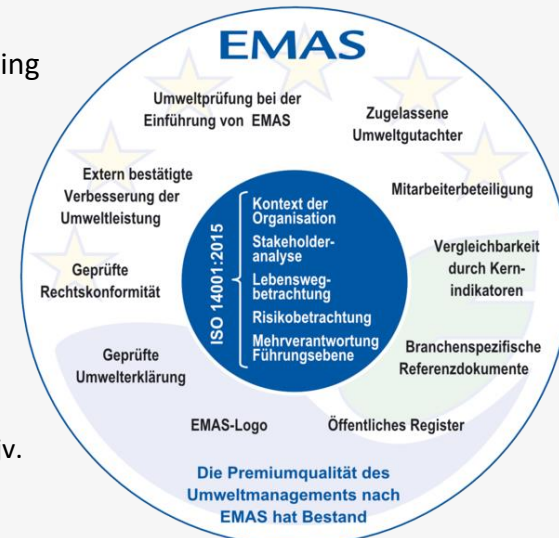

OECD 2011

Milieunormen ISO 14001 en EMAS

- Het Milieubeheer- en Milieu Audit Systeem (**EMAS**) omvat voorstellen van de Internationale Organisatie voor Normalisatie (**ISO**) en de EU.
- **Doel:** Bevordering van de continue verbetering van de milieubescherming
- Het is gebaseerd op de **Betrokkenheid** van het onderneming voor een continu verbeteringsproces.
- Het stelt ondernemingen in staat om dit te doen:
 - De milieudoelstellingen duidelijk te definiëren
 - Om de milieuprestaties te registreren en te evalueren
 - Zorgen voor een efficiënte milieuraportage
 - Plannen en beheren van milieugerelateerde activiteiten
 - Plannen uitvoeren en de daarvoor vereiste organisatie opzetten
 - In staat zijn te communiceren met in- en externe belanghebbenden (bijv. verslag)
 - Geauditeerde bedrijven mogen het EMAS-logo gebruiken

Deel 5

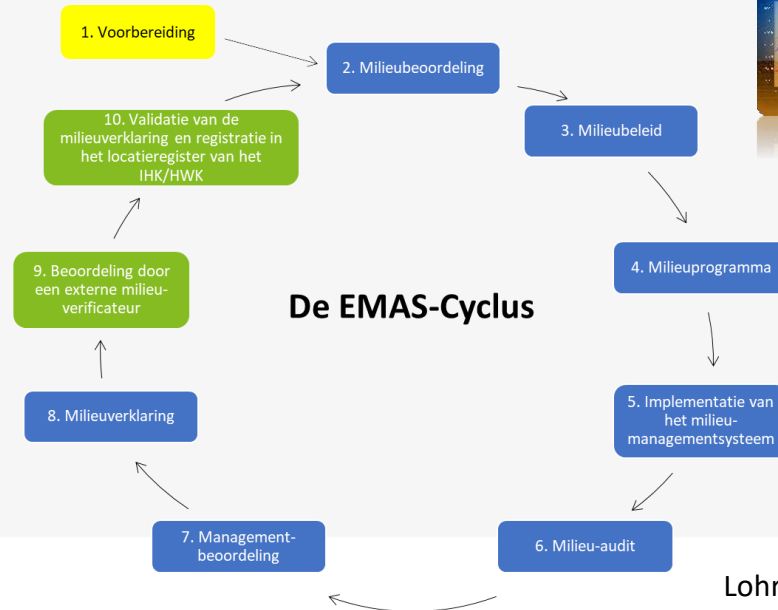

www.emas.de

De EMAS-Cyclus

- De 10 stappen van de EMA-cyclus (onderverdeeld in 3 procescategorieën per kleur)
 - Geel = voorbereiding
 - Blauw = uitvoering van het milieubeheer
 - Groen = einde van een cyclus

Deel 5

Lohre et al. 2015

Sociale norm SA 8000

- Het certificeringsinitiatief SA8000 wordt uitgevoerd door de NFO en het Multi-Stakeholder Initiatief Social Accountability International (SAI).
- SAI werd in 1997 in New York opgericht, SA8000 is de eerste uitgebreide mensenrechtenstandaard.
- SA 8000 heeft tot doel de naleving van de mensenrechten en de sociale normen op de werkplek te waarborgen.
- **Doel van SAI**
 - The goal is to build an enabling environment for labor rights by...
 - ... Strengthening local capacity and leadership to support employer compliance efforts and enable worker participation
 - ... Promoting social dialogue as a foundation for sustainable change
 - ... Connecting government enforcement with incentive-driven voluntary compliance

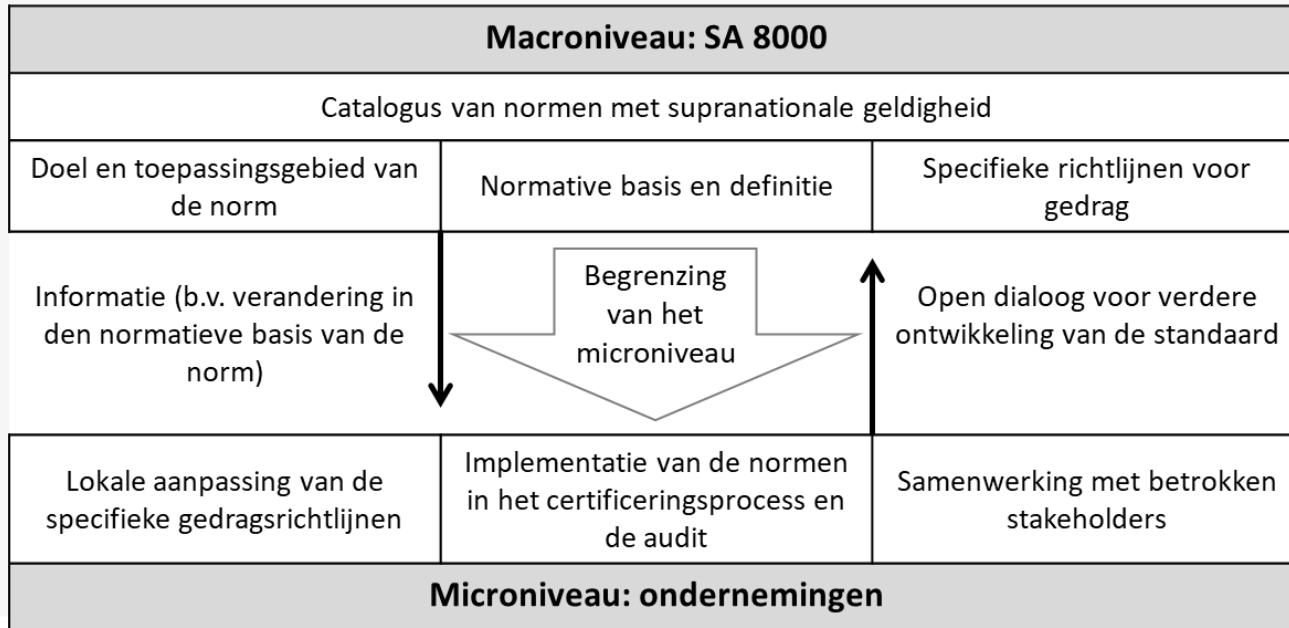
Deel 5

<http://www.sa-intl.org/>

Sociale norm SA 8000

Deel 5

Gilbert 2003

Sociale norm SA 80000

- **Normatieve grondslagen** van SA 8000 zijn
 - Nationale en internationale wetten
 - Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties
 - Verdragen van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind
 - IAO-kernarbeidsnormen
- SA 8000 is de **maatstaf** voor andere normen
 - Erkenning van andere normen (ETI, BSCI, enz.)
 - SA 8000 geaccrediteerde auditors bv. voor BSCI-audits
- SA 8000 is gebaseerd op een **managementbenadering** (compatibel met ISO 9.001, ISO 14.001 en OHSAS 18.001)
- Toepasselijk **onafhankelijk van de sector**
- Waardeketen, belanghebbenden, 3-jaarlijkse cyclus

Deel 5

Duurzaamheidsnorm ISO 26000 – “Guidance on Social Responsibility”

Deel 5

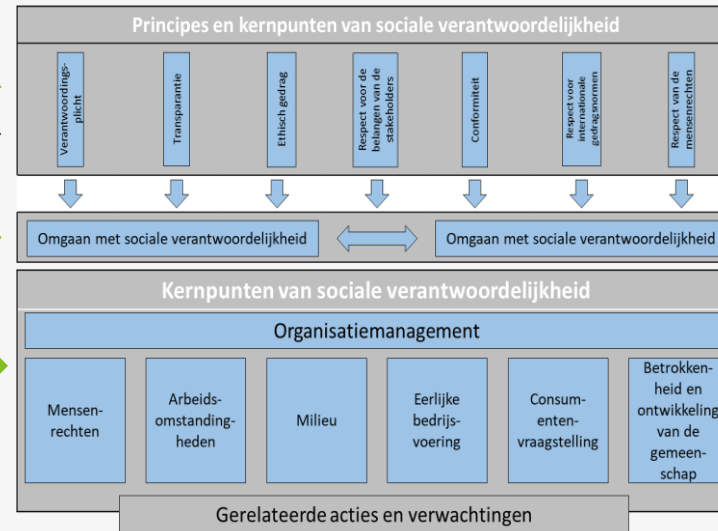
- Uitgewerkt door **werkgroepen van ISO** van **experts** uit **90 landen** en goedgekeurd in **2010**.
- Zes betrokken partijen: **bedrijfsleven, vakbonden en werkgeversverenigingen, consumenten overheid, niet-gouvernementele organisaties (NGO's)** en een groep, die onder meer bestaat uit adviseurs, diensten en onderzoek
- Vertaald in **29 talen** → over de hele wereld identieke Definities en Trends
- Gids die, volgens het voorwoord, geen managementsysteem beschrijft
→ desondanks enkele nationale normen die ISO 26000 concretiseren en een CSR-managementsysteem beschrijven
- ISO 26000 wordt om de drie jaar herzien (herziening) → Huidige aanbeveling van de Post Publication Organisation (PPO) om ISO 26000 ongewijzigd te laten (nov 2017)
→ een volgende herziening wordt verwacht in 2020

Duurzaamheidsnorm ISO 26000 – “Guidance on Social Responsibility”

Deel 5

- **7 Principles als basis** voor sociaal verantwoord handelen
 - Algemeen geldend
 - Voorwaarde voor een geloofwaardige discussie over de verantwoordelijkheid van een organisatie
- **2 belangrijke sociale verantwoordelijkheidspraktijken**
- **7 kernthema's** identificeren individuele gebieden van sociale verantwoordelijkheid
 - Elk kernthema is onderverdeeld in actiegebieden
 - Op elk actieterrein worden de sociale verwachtingen en de passende maatregelen in detail opgesomd

Naar Hardke 2010; Vitt 2011

Principes en kernpunten van sociale verantwoordelijkheid

Verantwoordings-
plicht

Transparantie

Ethisch gedrag

Respect voor de
belangen van de
stakeholders

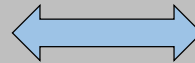
Plichtsgetrouw

Respect voor
internationale
gedragsnormen

Respect van de
mensenrechten

Omgaan met sociale verantwoordelijkheid

Omgaan met sociale verantwoordelijkheid

Kernpunten van sociale verantwoordelijkheid

Organisatiemanagement

Mensen-
rechten

Arbeids-
omstandig-
heden

Milieu

Eerlijke
bedrijfs-
voering

Consum-
enten-
vraagstelling

Betrokken-
heid en
ontwikkeling
van de
gemeen-
schap

Gerelateerde acties en verwachtingen

Samenvatting

- De internationale normen lijken sterk op elkaar
- Nationale gids
 - De Duitse duurzaamheidscode wordt gezien als de meest verstandige nationale toepassing van internationale normen (bijv. inachtneming van GRI en grote flexibiliteit in duurzaamheidsrapporten).
- Uitgebreide dialoog met de stakeholders als bijzonder kenmerk
- De ISO 26.000
 - Er wordt geen specifiek kader voorgeschreven, wel een concentratie op relevante kernindicatoren in het kader van het jaarverslag (aanvullend MVO-verslag is toegestaan, maar wordt niet vereist)

Deel 5

Lohre et al. 2015

10 Toptrends in duurzaamheidsrapportage

- Bieden meer dan alleen de traditionele pdf
- Dynamische, digitale ervaringen creëren
- Verplichtingen die gericht zijn op de doelstellingen van duurzame ontwikkeling (SDG's) definiëren en vastleggen
- Bevorderen van de dialoog met stakeholders
- Ontwikkeling van de MVO-strategie
- Toenemende rapportage over klimaatrisico's
- Een striktere aanpak van de belangrijkste kwesties te bevorderen
- Toenemende rapportage over mensenrechtenkwesties
- Vergroting van de transparantie met betrekking tot MVO-governance
- Blijf rapporteren volgens GRI

Deel 5

<https://www.conecomm.com/insights-blog/2019/10/10/the-top-ten-trends-in-csr-reporting-in-2019>

Darya Hirsch

Internationales Zentrum für Nachhaltige Entwicklung (IZNE)

Darya.hirsch@h-brs.de

Literatuur I

- Dubielzig, F. (2009). *sozio-Controlling im unternehmen: das management erfolgsrelevanter sozial-gesellschaftlicher themen in der praxis*. Springer-Verlag.
- Hentze, J., Thies, B. (2014). *Stakeholder-Management und Nachhaltigkeits-Reporting*. Springer-Verlag.
- International Labour Organization (ILO) (1998). *Erklärung der IAO über grundlegende Prinzipien und rechte bei der Arbeit und ihre Folgemaßnahmen*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-berlin/documents/normativeinstrument/wcms_193727.pdf.
- Ligteringen, E., Zadek, S. (2005). *The future of corporate responsibility codes, standards and frameworks*.
- Lohre, D., Pfennig, R., Poerschke, V., & Gotthardt, R. (2015). *Standards, Richtlinien und Leitfäden*. In *Nachhaltigkeitsmanagement für Logistikdienstleister* (pp. 77-96). Springer Gabler, Wiesbaden.
- Mayer, K. (2017). *Nachhaltigkeit: 111 Fragen und Antworten: Nachschlagewerk zur Umsetzung von CSR im Unternehmen*. Springer-Verlag.

Deel 5

Literatuur II

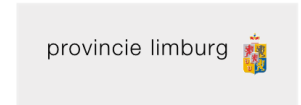
- OECD (2011). *OECD-Leitsätze für multinationale Unternehmen*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264122352-de>.
- Sailer, U. (2020). *Nachhaltigkeitscontrolling : Was Controller und Manager über die Steuerung der Nachhaltigkeit wissen sollten*, UVK Verlagsgesellschaft.
- Schoenheit, I. (2012). *Kurzgutachten zur Systematik bestehender CSR-Instrumente, Endbericht der Studie durch die imug Beratungsgesellschaft bmH und dem Bundesministerium für Arbeit und Soziales, Hannover*.
- Thielemann, U., Ulrich, P. (2009). *Standards guter Unternehmensführung: zwölf internationale Initiativen und ihr normativer Orientierungsgehalt (Vol. 43)*. Haupt Verlag AG.
- Zell, C., Moosmayer, V., Zippel, E., Lodigiani, M. (2015). *In 10 Schritten zu EMAS. Ein Leitfaden für Umweltmanagementbeauftragte*. 2. Auflage. Hg. v. Umweltgutachterausschuss (UGA). https://www.emas.de/fileadmin/user_upload/4-pub/EMAS-Leitfaden-Umweltmanagementbeauftragte.pdf.

Deel 5

Bedankt voor uw aandacht!

Supported by the INTERREG program Deutschland-Nederland:

www.deutschland-nederland.eu

Cover Illustration: [scusi/fotolia.com](https://www.scusi/fotolia.com); Icons: Dave Gandy, CC 3.0 BY

Darya Hirsch

Internationales Zentrum für Nachhaltige Entwicklung (IZNE)

Darya.hirsch@h-brs.de

